

СЪВРЕМЕННИ ПРОБЛЕМИ НА ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО ДЕТСКА ГРАДИНА-СЕМЕЙСТВО

доц. д-р Антон Стойков

Тракийски университет, Педагогически факултет,
България, Стара Загора 6010, ул. Армейска 9,
stoykov70@abv.bg

Абстракт

В доклада се прави опит да бъдат анализирани съвременните проблеми, съпътстващи процеса на взаимодействието между детската градина и семейството. Предложени са нови методи и форми, насочени към преодоляването на чисто формалното отношение към този процес и от страна на педагози и от страна на родителите. Изведени са основните изисквания, на които следва да отговаря процеса на взаимодействие от гледна точка на повишаването на неговата продуктивност.

Ключови думи: взаимодействие, семейство, детска градина, проблеми на взаимодействието.

CONTEMPORARY ISSUES IN THE KINDERGARTEN-FAMILY INTERACTION

Stoykov Anton Penchev,

Associate Professor, PhD

Trakia University Stara Zagora, Bulgaria

stoykov70@abv.bg

Abstract

The Report aims at analyzing the contemporary issues accompanying the kindergarten—family interaction process. Proposed are new methods and forms focused on overcoming the purely formal attitude towards this process, by both pedagogues and parents. Highlighted are the main requirements which the interaction process should meet in order to achieve a better productivity.

Key words: interaction, family, kindergarten, interaction-related issues.

В днешно време като едно от перспективните направления при развитието на системата на предучилищното образование в България се явява създаването на такова образователно пространство, в което активно участие във възпитателно-образователния процес вземат и родителите на децата от предучилищна възраст. Основание за това е неоспоримият факт, че именно семейството е главният социален фактор, повлияващ формирането на личността. То е постоянно променяща се система под въздействието на социално-икономическите условия и на редица обществени процеси сред които миграция, урбанизация и т.н.

Наблюдаващите се непрекъснати трансформации и в предучилищните институции от една страна и в семейството като социален институт-от друга, налагат необходимостта от търсенето на нови, алтернативни форми за взаимодействие, основано върху партньорството и взаимното сътрудничество. В основата на новата философия на взаимодействието е залегнала идеята, че за възпитанието на детето отговорност носят родителите а всички други социални институти са призвани да подпомагат, да поддържат, да насочват и да допълват тяхната възпитателна дейност.

За А. Кондаков тази нова философия включва следните подходи:

- преход от сътрудничество, насочено приоритетно към обмен на информация и пропаганда на педагогически знания към сътрудничество, включващо междуличностно общуване между

педагога и родителите с диалогическа насоченост. Като ключово понятие в случая се разглежда диалога, под който се разбира личностно—равноправно общуване, съвместно придобиване на опит. При това се реализира принципа за позитивното безусловно приемане на другия човек;

- взаимодействието предполага безоценъчен стил на отношенията. Не се допуска анализ на личността на родителя на базата на неговите педагогическа грамотност, активност, готовност за сътрудничество;

- конфиденциалност, която включва готовността на педагога търпеливо да се отнася към това, което членовете на семействата на децата по различни причини могат да прикриват като важна информация.

В съвременната система за предучилищно образование превес има поддържащото взаимодействие между педагога и семейството, което е насочено главно към разрешаването на актуални проблеми при възпитанието на детето, най-често притежаващи близка перспектива. По-рядко се наблюдава т.н конструктивно взаимодействие, при което перспективата е по-далечна и основни цели са редуцията на неблагоприятни личностни характеристики на детето.

Въпреки, че преобладаващата част от педагозите осъзнават напълно важноста на продуктивното взаимодействие с родителите, голяма част от тях не са наясно как да го осъществяват. Проучванията на О. Конър и колектив доказват това.

Л. Доманецкая посочва, че системата на продуктивното взаимодействие включва в себе си три равнища: сътрудничество, съорганизация и сътворчество.

Сътрудничеството предполага не само взаимни действия, но и взаимно разбиране, взаимно уважение, взаимно доверие, взаимно познание, взаимно влияние. Активната съвместна работа между педагози и родители им позволява да се опознаят по-добре, способства за подобряване на взаимоотношенията им. Сътрудничеството също така предполага, че педагозите участват в съвместното обсъждане на различни педагогически и методически проблеми и ситуации, проявяват интерес, инициатива и самостоятелност, формират свои авторски подходи.

Съорганизацията означава, че педагозите от различните подразделения на образователната организация осъществяват съвместна дейност, определят проблемите в хода на протичането и и разработват съвместни проекти за тяхното разрешаване.

Сътворчеството предполага, че в процеса на взаимодействие педагозите от различните подразделения на образователната организация осъществяват иновационно проектиране, което включва в себе си съвместна дейност с други организации.

С оглед на ефективността на взаимодействието пред педагога стои и важната задача да подпомага родителите при формирането у тях на един от най-важните компоненти на педагогическата рефлексия-умението да оценяват самокритично своята възпитателна дейност и да се поставят на мястото на децата. Това е особено важно за младите родители, при които започва формирането на родителската позиция.

Сред основните проблеми на взаимодействието между детската градина и семейството в днешно време са:

- Недостатъчната информираност на родителите за особеностите на живота и на дейността на детето в детското заведение;
- Недостатъчната информираност на педагозите относно спецификата на семейното възпитание в отделните семейства;
- Недоверието на родителите към педагога, свързано най-често с неговия стаж, опит образование, семейно положение;
- Ниската педагогическа култура на голяма част от родителите;

- Недостатъчно добре сформирани педагогическа рефлексия у голяма част от родителите;
- Нежелание на родителите да признават проблемите, свързани с процесите на възпитание и на образование на собственото им дете;
- Неумението на някои педагози да осъществяват пълноценен диалог с родителите и да се съпротивляват на тяхното влияние;
- Недостатъчно време и липса на подходящи условия за осъществяване на пълноценно взаимодействие с родителите от страна на педагога;

За успешното преодоляване на голяма част от посочените проблеми може да допринесе преди всичко приобщаването на родителите към педагогическия процес, посредством:

- посещение на открити форми на педагогическо взаимодействие от страна на родителите;
- подготовка на информационно-педагогически материали за родителите;
- реализиране на разнообразни програми за съвместна дейност между родителите и децата;
- създаване на условия за творческа самореализация на педагозите.

В тази връзка Е. Лещарова счита, че в днешно време на педагозите са нужни и нови комуникационни стратегии за сътрудничество с родителите, концептуална основа за които трябва да бъдат специфичните особености на факторите, повлияващи социо-образователната система.

Въз основа на казаното до тук имаме основания да твърдим, че активната позиция на детското заведение в процеса на взаимодействието със семейството обезпечава повишаването на неговия възпитателен потенциал, което от своя страна повлиява положително и ефективността на процеса на семейното възпитание.

Много често педагозите се сблъскват с проблеми от най-различен характер, свързани най-често с организирането на някои форми за непосредствено взаимодействие с родителите. При провеждането на една от най-разпространените от тях, каквато е родителската среща например, те често игнорират по една или друга причина някои от следните основни препоръки, повишаващи значително активността на родителите:

- в никакъв случай в основата на родителската среща не бива да се поставя обсъждането и осъждането на личността на отделното дете;

- основната насоченост на родителската среща следва да е свързана с повишаването на педагогическата култура на родителите а не единствено да се констатира неухесите и грешките на децата;

- в рамките на родителската среща следва да бъдат предвидени дейности както от теоретичен, така и от чисто практически характер-дискусии, разбор на педагогически ситуации, тренинг и т.н.

В днешно време практикуващите детски учители вече са натрупали определен опит във връзка с организирането и провеждането и на т.н нетрадиционни форми за взаимодействие със семейството. О. Зверева и Т. Кротова предлагат своя класификация на тези форми, в която ги разпределят в следните четири групи:

1. Информационно-аналитически. В тази група авторите включват социологически срезове, въпросници, „пощенска кутия“. Като основни задачи на формите за взаимодействие от тази група се извеждат установяването на топли и неформални отношения между педагозите и родителите а също така на доверителни отношения между родителите и техните деца на основата на общокултурното равнище на родителите, наличието у тях на необходимите педагогически знания;

2. **Свободни.** Тук попадат съвместни празници и вечери, семейни, спортни и тематични мероприятия. Основните задачи, които се решават посредством тях са напълно аналогични на по-горните.

3. **Познавателни.** Включват родителски срещи, групови консултации, провеждани върху основата на диалога и отказа от критика. Основните задачи, които тези форми за взаимодействие следва да разрешават са свързани със запознаването на родителите с особеностите на възрастовото и на психологическото развитие на детето, с използването на рационални методи и похвати за възпитание за формиране на практически навици у родителите.

4. **Нагледно-информационни.** Включват информационни проспекти за родителите, организиране на дни на отворените врати, присъствие на родителите на форми за организация на дейността на децата, издаване на вестници, организиране на минибиблиотека. Основна задача на тези форми за взаимодействие е запознаването на родителите с условията, съдържанието и методите за възпитание и за образование на детето в условията на организирания педагогически процес в детската градина./

В днешно време е все още доста разпространено схващането сред педагозите от предучилищните заведения, че голяма част от родителите са некомпетентни в областта на възпитанието и на образованието и дори не изпитват желание да се ангажират с тези процеси. Това логично предполага да се усили ролята на детското заведение за подпомагане на процеса на семейното възпитание, но за съжаление се наблюдава различна картина в действителността. Социологически проучвания доказват категорично, че голяма част от съвременните педагози обясняват своята незаинтересованост относно повишаването на педагогическата култура на родителите с обстоятелството, че в днешно време на пазара съществува голям брой литература по тази тематика. Тук следва да се добавят и радио, телевизия, интернет-форуми и т.н.

Тези обстоятелства обаче не следва да омаловажават ролята на педагога в процеса на взаимодействието със семейството, насочен към подпомагането на неговата възпитателна и образователна дейност. Голяма част от горепосочените източници за педагогическо просвещение на родители често предоставят недотам издържана в научно отношение информация а често и прибягват до невярна такава. Педагогът, в качеството си на специалист следва умело да насочва родителите към подходяща педагогическа литература и по възможност да анализира заедно с тях получаваната информация.

Т. Колодяжная, И. Маркарян и И. Согомнян предлагат следните примерни форми и теми за работа с родителите, насочени към повишаването на родителския интерес в процеса на взаимодействие с детската градина и подпомагащи педагогическото им просвещение:

- **Творческа работа:** „Съвременното семейство-какво е то?“, „Ролята на наблюдението в дейността на педагога. Видове наблюдения“;
- **Теми за педагогически съвети:** „Как да съхраняваме детската здраве и това на педагозите в условията на детската градина?“, „Развитие на речта на децата“, „Влияние на личностните качества на педагога върху позитивното взаимодействие със семейството“, „Взаимодействие между семейството и детската градина за укрепване на психическото здраве на детето“, „Формиране у детето на ценностни представи за здравето и на потребност от неговото укрепване и съхраняване“, „Влияние на природата върху здравето на детето и безопасност при взаимодействията с нея“;
- **Консултации:** „Директиви при възпитанието на детето. Психологическо значение“, „Възпитаване на дете с проблеми в развитието“, „Как да помогнем на детето да се избави от страховете си и да придобие увереност?“, „Психологически анализ на резултатите от

стандартизирано наблюдение на отношенията между родителите и децата, проведен от педагозите“, „Подготовка и провеждане с родителите на анкета на тема “Взаимодействие между детската градина и семейството“.Цели и задачи“, „Семейството през очите на детето“;

- **Кръгла маса** на тема: „Родителите и педагогическия колектив: методология на взаимодействието“;
- **Проблемни семинари:** “Семейството като система. Емоционално благополучие на семейството“, „Място на детето в семейството, в детската градина, в социума“;
- **Тренингови семинари:** „Възпитаване на толерантност в семейството“, „Позицията на педагога при взаимодействието със семейството. Основи на педагогическата ефективност“;
- **Лекции:** „Семейното възпитание-причини за нарушения в поведението на детето“.

В рамките на целенасоченото взаимодействие между семейството и детската градина, счита И. Вълова, родителят се изгражда като активен партньор в триадата учител – родител – дете и тогава може да се говори за активните позиции на родителя като:

- дарител на труд и средства;
- заместник на педагога;
- участник в планирани дейности, посещение на работното място, демонстриране на особени умения, ръководство на курсове за деца;
- активен събеседник - участва в анкети, дебати, разговори;
- помощник на педагога - организиране на предварителни посещения в групата, планиране на мероприятия, оформяне на кътове за игра;
- обучаващ се – участие в тренинги, курсове;
- инициатор на идеи- продажба на дрехи, книжки, играчки;
- застъпник на детските интереси;
- организатор на празници.

В заключение може да се отбележи, че в днешно време съществува необходимост от създаването в детската градина на цялостна система за взаимодействие със семейството, включваща интересни и полезни и за двете страни форми за взаимодействие. Фокусът на тази система следва да е насочен към постепенното повишаване на интереса на детското заведение да оказва помощ на родителите в процеса на семейното възпитание а също така да извършва превантивна дейност, насочена към преодоляване на нарушения диалог между родителите и децата в него.

По своята същност взаимодействието между детската градина и семейството е полиаспектен процес, включващ в себе си много равнища. Голяма част от проблемите, възникващи при неговото реализиране могат да бъдат преодолявани посредством търсенето и прилагането на нови подходи при организирането и проектирането му.

Включването на родителите в цялостния възпитателно-образователен процес на детската градина е основата за формирането на единно образователно и социокултурно пространство за развитието на децата и създава необходимите педагогически и психологически условия за подпомагане на това развитие. Целите и задачите, стоящи пред съвременната детска градина могат да бъдат успешно разрешавани единствено чрез осъществяване на пълноценен процес на взаимодействие с родителите.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Вълова, И. (2016) Иновационен модел на взаимодействие между детската градина и родителя. Pedagogy. Volume 88, Number 5.

2. Доманецкая, Л.В. (2013) Психология семьи и семейного воспитания: учебное пособие / Л.В. Доманецкая. Краснояр. гос.пед. ун-т им. В.П. Астафьева.
3. Зверева, О.Л. (2009) Родительские собрания в ДОУ: Методическое пособие/ О.Л. Зверева, Т.В. Кротова – 4-е изд. – М.: Айрис-пресс. – 128 с.
4. Колодяжная Т.П., Маркарян И.А., Согомоньян Н.В. (2011) Семейное воспитание детей с разным уровнем здоровья и развития: проблемы, технологии, опыт в условиях взаимодействия дошкольного образовательного учреждения и семьи. Методическое пособие. – М.: УЦ «ПЕРСПЕКТИВА».
5. Кондаков, А.М. (2011) Новые стандарты общего образования. /Психолого-педагогическое обеспечение образовательной инициативы «Наша новая школа». Материалы научной сессии ПИ РАО от 08.04.2011 г.
6. Leshtarova, E. (2017) Social interactions with families. *Trakia Journal of Sciences*, No 4, pp 339-341
7. O'Connor, A., Nolan, A., Bergmeier, H., WilliamsSmith, J., & Skouteris, H. (2018). Early childhood educators' perceptions of parent-child relationships: A qualitative study. *Australasian Journal of Early Childhood*, 43